

La formació i la inserció laboral

(Aportació del Consell Escolar de Catalunya)

El Consell Escolar de Catalunya ha elaborat algunes propostes sobre aquesta temàtica, a través de la Subcomissió de Formació Professional, com a aportació a la reflexió que s'està duent a terme des de diferents àmbits en la Conferència Nacional d'Educació.

Aquestes propostes, elaborades durant cinc sessions, parteixen de la decisió de considerar com a elements centrals de la formació professional els alumnes, el professorat, la direcció dels centres i les empreses.

El mètode de treball emprat ha estat la compareixença davant la subcomissió de persones relacionades directament amb la formació professional, la formació ocupacional i la formació contínua, tot considerant que, en el futur, els itineraris entre elles serien una realitat en el marc de la certificació professional. Les persones convidades han estat: sis alumnes que cursen cicles formatius i formació ocupacional, tres directors de centres que imparteixen formació professional i dos empresaris. En aquestes sessions es presentava als convidats una bateria de preguntes enllaçades i coincidents amb el procés que experimenta l'alumne/a en cada situació i, al mateix temps, els membres de la subcomissió, a partir de les seves experiències, anaven preguntant als entrevistats per tal d'ampliar el ventall de respostes.

El conjunt de conclusions que ha elaborat la subcomissió no pot basar-se en dades empíriques, estadístiques i quantitatives, sinó en elements qualitius, experiencials i observats des de l'àmbit de cadascun dels membres. Aquest àmbit, pel fet de ser un equip heterogeni, ofereix unes conclusions més variades i reals que l'anàlisi des d'un únic vessant.

Cal destacar que, els agents socials, els alumnes, els pares, el professorat i l'Administració educativa han participat en aquesta tasca, confiant en principis integradors que plantegen l'educació com un bé social i que alhora reflecteix la capacitat i l'adaptació al canvi. Es preveu que l'aportació general de tots els qui, d'una manera o altra, intervenen en els diferents processos formatius pot crear aquest marc idoni que no ens faci perdre el rumb, que reconegui l'esforç que entre tots es fa, que permeti que l'alumne vegi la formació professional com una possibilitat d'enfocar la seva vida laboral i que la societat percebi que el sistema té l'eficàcia que requereix.

D'altra banda, també s'observa la necessitat de garantir el concepte de transparència de les qualificacions, que és una estratègia política en el marc de la UE. Aquesta

estratègia cerca la transparència com a mecanisme favorable per assolir l'objectiu d'una creixent mobilitat de treballadores i treballadors en el si de la UE.

El concepte de transparència es defineix en quatre grans blocs:

- Implica un intercanvi efectiu d'informació entre els estats membres envers les qualificacions de formació professional.
- Permet comprendre les qualificacions de formació professional més fàcilment fora del país d'origen.
- Dóna suport a la mobilitat transaccional de treballadores i treballadors, i persones que s'inicien (principiants).
- Permet als agents socials i institucions que es formin el seu propi parer i facin la seva interpretació de les qualificacions de la formació professional.

Evidentment, s'han tingut en compte, d'una banda, els criteris directors del Pla General de la Formació Professional i, d'una altra, que en l'horitzó hi ha el Projecte de Llei de la Formació Professional i les Qualificacions Professionals, el Reial decret sobre la creació dels certificats de professionalitat i, posteriorment, el naixement de l'Institut Nacional de Qualificacions Professionals.

Aquest document és l'aportació dels representants de la comunitat educativa en el Consell Escolar de Catalunya a la Conferència Nacional d'Educació i es concreta en les consideracions i propostes següents:

Consideracions i propostes

A. Idoneïtat i competència del professorat docent i el professorat especialista

Es constata que hi ha disfuncions amb relació a les titulacions del professorat que imparteix determinats cicles i la capacitació i/o experiència específica que es necessita, la qual cosa perjudica la impartició i el procés d'ensenyament-aprenentatge del currículum. També es detecta una manca d'experiència del món de l'empresa en bona part dels docents.

En aquest sentit es proposa ajustar els perfils del professorat a les exigències curriculars de les matèries que han d'impartir, potenciar el contacte amb el món empresarial, destacar el paper del professorat especialista i promoure aquesta figura.

B. Informació i orientació a l'alumnat

Es considera que caldria potenciar més la formació professional de base que estableix la LOGSE, tant en l'ESO com en el batxillerat. També s'hauria d'incrementar a l'ESO la informació sobre la formació professional, principalment l'específica, no sols respecte als continguts curriculars, sinó també respecte al coneixement d'algunes professions.

Es recomana potenciar la informació i l'orientació en diverses línies que permetin explorar formes de motivació diferents en aquells camps professionals en què hi ha una gran demanda de places i una clara oferta laboral, però una baixa inscripció. En aquest sentit es demana un esforç d'orientació que sigui vàlid tant per a la formació professional com per a la formació ocupacional.

Es considera que en els propers anys s'ha de continuar vetllant per mantenir constantment la integració de tots els col·lectius del sistema de formació: cal parlar, especialment, de la immigració, dels col·lectius amb discapacitats, de l'exclusió social... Tenir feina és el primer dret social que ajuda a la igualtat d'oportunitats i, per això, calen actuacions que permetin als diferents sectors implicar-s'hi. Cal destacar que els programes de garantia social són un recurs a l'abast que proporcionen una formació bàsica i professional que permet incorporar-se a la vida activa o prosseguir els estudis.

C. Imatge i possibilitats d'ocupació

Tant la formació professional específica com l'ocupacional i la contínua han avançat considerablement en aquests últims anys, però, malgrat que s'han trencat determinats estereotips de l'antiga formació professional, resta per fer la feina més dura i més difícil, que és convèncer la societat de tot aquest esforç. Per aconseguir això no n'hi ha prou amb les accions individuals o parcials. Cal disposar de programes en què tots els agents implicats participin amb decisió i en un mateix sentit.

El sector empresarial considera que manquen treballadors en determinats sectors productius. Cal tenir en compte que la davallada demogràfica actual i l'atractiu que tenen determinades professions són factors no imputables directament al sistema educatiu.

Així, doncs, es considera que els mitjans de comunicació han de col·laborar activament en la difusió positiva dels perfils professionals i, per tant, caldria potenciar més els aspectes que milloren la imatge de determinades professions en la societat. En aquest sentit, s'han d'analitzar també les condicions laborals i de promoció.

D. Aspectes relacionats amb els subsistemes

Es demana que es portin a terme experiències en la certificació professional com a possible eix d'un itinerari formatiu i es proposa la creació d'un institut o agència de certificació o acreditació professional d'àmbit català per tal de facilitar la integració i interrelació dels diferents sistemes de la formació professional.

Actualment els diferents subsistemes pateixen una desconexió important entre ells que cal resoldre, sobretot en l'acreditació de l'experiència laboral. Cal aconseguir que la formació professional reglada es pugui relacionar fàcilment amb l'ocupacional i la contínua. Cal també que, en la formació ocupacional i contínua, la burocràcia no superi les necessitats reals, perquè una actuació fora de temps no té resultats positius. Es demana potenciar al màxim els programes de garantia social.

Es considera que, en els tres subsistemes de la formació professional, hi ha elements que poden permetre garantir a l'alumnat la connexió permanent dels seus estudis, la transparència i la unificació de polítiques d'ocupació. La racionalització dels recursos interconnectant les accions beneficiarà totes les polítiques educatives que es puguin dissenyar.

E. Currículum i formació

L'experiència dels ensenyaments substitutoris de la prova d'accés als cicles formatius d'FP específica és interessant i representa un avenç en la problemàtica plantejada per una possible connexió entre els cicles formatius de grau mitjà i els de grau superior. Caldria continuar en aquesta línia, però sense desvirtuar el sistema que estableix la LOGSE.

Es considera que cal avançar en el reconeixement de la importància de la formació en centres de treball de l'FP específica o les pràctiques en l'FP ocupacional. En aquest sentit, es proposa establir desgravacions fiscals, incrementar les hores de pràctiques, crear un contracte continuador de les pràctiques per afavorir la inserció laboral, potenciar les tutories i preveure més hores d'estada a l'empresa que permetin que els alumnes la coneguin millor.

Es proposa estudiar la possibilitat d'incorporar l'àrea d'idiomes (tercera llengua més associada al perfil professional, principalment l'anglès) a tots els cicles formatius de formació professional específica.

Es proposa que es faciliti, tant com sigui possible, que les persones que treballen puguin alhora estudiar un cicle formatiu. Això implica, d'una banda, permetre la matrícula per crèdits a la formació professional específica i, de l'altra, promoure i posar

en marxa la formació a distància per als qui no poden seguir la formació professional de forma presencial.

Es considera que cal promoure d'una manera habitual els intercanvis d'alumnes de formació professional amb altres països, principalment amb els de la UE i, especialment, en la fase de formació inicial.

F. Planificació

Es constata que cada dia és més imprescindible que les preceptives autoritzacions per impartir els cicles de formació professional específica segueixin un procediment més flexible amb relació a les necessitats del territori i que hi hagi més agilitat amb relació a les adaptacions curriculars i amb l'actualització del professorat i dels continguts. Així, doncs, un sistema més eficient pot permetre una adaptació més bona a les necessitats canviants.

Per millorar en aquest sentit, es proposa que es difonguin els treballs que es porten a terme en diferents observatoris del món laboral i que es proporcionin les dades obtingudes en el territori i en els sectors per conèixer les necessitats que es pretenen cobrir.

G. Inversió i infraestructures

Es demana mantenir l'esforç d'inversió en infraestructures, especialment en la xarxa actual de centres, i que s'estableixi l'eix privat-públic com a sistema reconegut. Encara que els empresaris reconeixen la seva responsabilitat en aquest tema, caldria més implicació per part seva i que s'establissin acords d'intercanvis de professors especialistes, visites, aportacions en les actualitzacions tecnològiques, col·laboracions amb l'orientació i indicació de les expectatives futures d'ocupació.

Barcelona, 6 de març de 2002